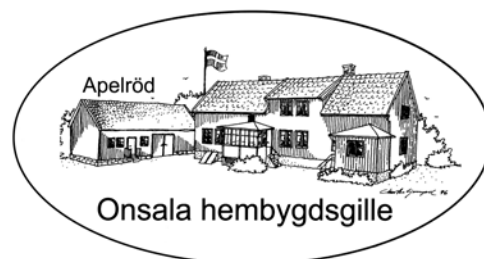

ONSALABLADET

Årgång 19 Nummer 2, 2016. Utgiven av Onsala hembygdsgille.

Onsala hembygdsgilles bidrag till Hallands gemensamma handmålade bonad. Gillets bidrag har målats av Marjut Börjesson. För er som inte redan har sett bonaden finns den med på jubileumsfesten på Karsefors festplats i Ysby i Laholm den 17 september.

Innehåll

- Vagnsmuseet vid Onsala kyrka
- Sveriges längsta handmålade hembygdsbonad från Halland?
- Aktiviteter under våren 2016
- Svar på vår "Efterlysning"
- Onsala kyrkas "hemliga rum"

Ordföranden har ordet

I år är det ett viktigt år i hembygdsrörelsens historia. Vi firar 100 år. Detta uppmärksammas med ett stort jubileum på Skansen i Stockholm i augusti. Lokalt för Nordhallands hembygdsförening, där vårt gille ingår, firades detta gemensamt på Fjärås bygdegård den 14 augusti.

När jag skriver detta har vi haft en vecka med kraftiga vindar och häftiga regnskuror och en temperatur kring 15 grader. Har hösten redan kommit? Vi är bara en bit in i augusti. Nu hoppas vi på vackert väder inför vår stora höstaktivitet Apelrödsdagen, lördagen den 3 september. Denna aktivitet får fler och fler besökare och utställare varje år.

Vi är många som hjälper till med genomförandet men vi behöver bli fler. Vår vice ordförande Agneta Linger jobbar med att få

ihop en funktionärsgrupp. Visa ditt intresse genom att sms:a eller ringa henne på tel: 0709360154 eller ring mig på tel. 0705795706.

Under juli månad har Göteborgs Fältrittsklubb haft sina hästar på sommarbete vid Apelröd och angränsande gårdar.

Många som besöker oss eller promenerar i omgivningarna tycker det är trevligt med så många hästar på en gång och att alla dessa hagar och ängar som utnyttjas.

För att kunna hålla gården i gott skick har vi hjälp av tre medarbetare Dick, Sebastian och Peter. De är hos oss varje förmiddag fem dagar i veckan och arbetar löpande framförallt med gräsklippning, mindre reparationer på trädgårdsmöbler och byggnaderna samt en del målningssarbeten.

Väl mött på Apelröd
Gunnar Carlsson

Onsala hembygdsgille en del av Nordhallands Hembygdsförening
www.hembygd.se/onsala-hembygdsgille

ANSVARIG UTGIVARE:
Gunnar Carlsson
0705-795706
underliden@telia.com

REDAKTION:
Marjut Börjesson
marjutborjesson@hotmail.com
Agneta Linger
maneta.linger@gmail.com
Kajsa Jureus
kajsa.jureus@telia.com

Vill du skriva en artikel i Onsalabladet?
Hör av dig till någon i redaktionen.

Onsalabladet utkommer 2 ggr per år.

Vagnsmuseet

Vagnsmuseet i Onsala vid Onsala kyrka har en gedigen samling vagnar, kärror, slädar, sadlar och seldon. Där är kanske likvagnen den mest spännande och lite hemska enligt de barn som har besökt museet under årens lopp.

Vagnsmuseet ligger i det enda bevarade av tre kyrkstallar vid Onsala kyrka. Det byggdes 1857 och är det största och bäst bevarade kyrkstallet i norra Halland. De tre stallen vid Onsala kyrka hade totalt 72 spiltor som var till för kyrkobesökarnas hästar eftersom kyrkobesöket oftast varade i flera timmar.

Idag är det Onsala hembygdsgille och framför allt vagnsmuseigruppen inom gillet som ansvarar för stallet/museet och dess öppettider.

I år har det varit öppet på Onsaladagen, nationaldagen och 7 augusti (Hembygdsgårdarnas dag). Under Onsaladagen och nationaldagen kombinerade vi museet med en "loppis/kuriosa" där Pelle Isaksson från butiken Gärdhem ställde ut och sålde gamla saker, samtida med vagnarna. Ett lyckat koncept då både utställning och försäljning drog mycket folk.

Sveriges längsta handmålade hembygdsbonad från Halland?

År 2016 firar Hembygdsförbundet 100-årsjubileum. Med anledning av detta skapades en gemensam handmålade bonad.

Inbjudan gick ut via alla gillena till lokala konstnärer/bonadsmålare i hela Halland. Från vår länsända var vi fyra (Elisabeth Cronholm för Vallda, Kerstin Dahmm för Kungsbäck, Susan Brännström för Tölö och undertecknad) som ideellt samåkade till Larsgården i Vessigebro nordost om Falkenberg för att måla.

Projektet, som knöt an till den gamla sydsvenska traditionen av bonadsmålning, leddes av hembygdskonsulenten Judith Edzold som både informerade och inspirerade i en fantastisk miljö. Varje deltagare tilldelades en förberedd linneduk som vi bemålade med äggtemperafärg och motiven skulle representera lokala kännetecken.

Måleriteknik och bildspråk var valfritt men den mörka konturlinjen och de utvalda pigmenten var gemensam nämnare för samtliga bonadsdelar.

Undertecknad fick måla Onsalas bidrag och då valde jag att gestalta bland annat Bondeseglationen med ett skepp, Nidingens fyrplats med fågelstationen och en tretåig mås, Råö rymdobservatorium samt Beda Hallberg med Majblomman (se bild på framsidan).

De olika bonadsdelarna syddes sedan ihop och sändes på turné i Halland under augusti 2016. Den visades sedan även på Oktorpsgården på Skansen i Stockholm i samband med Jubileumsfirandet 27-28/8. Lördagen 17/9 kl. 13 visas den också då jubileumsfesten på Karsefors festplats i Ysby i Laholm går av stapeln.

Projektet knyter samman våra olika gillen, förenar människor och sprider bonadsmålariets tradition. Dessutom är det ett rekordförsök i att tillverka den längsta målade bonaden. I skrivande stund vet vi inte hur lång den blev men tippar på mellan 50 och 70 meter. Oavsett hur det går med det kan vi i varje fall vara stolta över den enorma samlade arbetsinsats vi gjort.

Vi hoppas på en plats i Hallands Kulturhistoriska museum på Varbergs fästning. Annars kommer bonaden att delas upp och återbördas till respektive hembygds-gille i hela vårt avlånga landskap.

Text: Marjut Börjesson

Vagnsmuseigruppen har en vision att utveckla museet och göra det mer tillgängligt för alla. Idéer som finns idag är bland annat:

- att ha en hästmodell i naturlig storlek som visar hur ett förspänt ekipage ser ut framför en vagn
- att ha en kusk/docka som kör en vagn
- att alltid kunna se in i Vagnsmuseet från utsidan

Vill du vara med och sponsra detta så sätt in ett bidrag på Hembygds-gilletts swish 123 245 5996 eller bg 5905-4999 och märk *inbetalningen Vagnsmuseet*.

Florens Vidén skojar till det och agerar häst.

Text: Mats Linger
Foto: Monica Karsegård

Aktiviteter under våren 2016

Vintern, våren och nu även sommararen har gått i en rasade fart, så vi vill nu passa på att tacka alla er som har kommit och besökt oss på våra aktiviteter. Ni är verkligen många och det är jätteroligt för oss arrangörer att så mycket folk kommer. Tack än en gång till er alla!

Tack alla funktionärer, utan er är det omöjligt att genomföra allt vi gör.

Under våren har vi haft bildvisning, sockenvandring, valborgsfirande, nationaldag, midsommarafoton och Hembygdsgårdarnas dag. Då var Apelröd, Vagnsmuseet och Knaparydsstugan öppna.

Nytt för i år var att vi på Onsaladagen öppnade Vagnsmuseet och Knaparydsstugan. Mycket lyckat då vi hade många besökare. Nytt var också att vi vid Vagnsmuseet samarbetade med Pelle Isaksson som säljer loppis/kuriosa på Gärdhem.

Att hålla igång våra aktiviteter och traditioner kräver mycket engagemang. Vi behöver fler som arbetar för att vi skall kunna fortsätta med allt vi gör.

Hör gärna av dig till någon av oss i styrelsen om just du vill vara med i vårt funktionärsgång.

Nationaldagen den 6 juni anordnas av Onsala hembygdsdgille tillsammans med andra Onsalaföreningar vid Onsala kyrka.

Text: Agneta Linger
Foto: Monica Karsegård

Midsommarfirande i solsken och värme.

Bertil Herngård och dottern Åsa, från gillet fixade fiskdammen på midsommarafton.

Nannie Ohldin höll i en bildvisning av gamla och nya Onsalabilder.

Fika i lilla ladan på Hembygdsgårdarnas dag.

Svar på efterlysning

I förra numret av Onsalabladet efterlyste vi information om vem mannen på fotografiet var. Svaret kom ganska snart från Mats Johansson i Onsala. TACK Mats!

Det visade sig vara Magnus Bodén (född 1911) som vid tiden för fotograferandet var tillförordnad hamnkapten i Gottskär. Han var gift med Signe Sundström och de bodde i närheten av Kells hage i Gottskär. Magnus Bodén som tidigare hade arbetat på Morups fyr, dog i en tragisk bilolycka hemma på gården. Han var son till Edvin Leopold Andersson Bodén f.1880 och sonson till fyrbiträde Magnus Theodor Andersson (Nidingen). Hans farbror Carl Birger Andersson Modén (1871-1916) var också fyrbiträde på Nidingen. Att bröderna Edvin och Carl fick ta sig namnen Bodén respektive Modén sägs ha berott på att de bägge var anställda av Lots- och fyrverket som ansåg att de hade för många Anders söner i sina avlöningslistor. Det var innan vi fick personnummer i Sverige.

Magnus Bodén (född 1911)

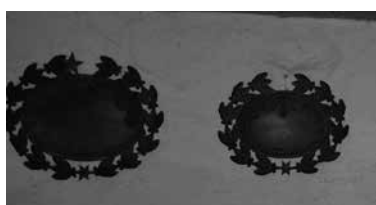
”Hemliga” rum i Onsala kyrka

Onsala kyrka har som många andra gamla kyrkor dolda rum under golvet. Tyvärr är inga av dessa gravkammrar öppna för allmänheten.

Det var under 1600-talet och senare, under den tid som räknas som församlingens storhetstid, som man började hedra bemerkta personer genom att låta dem få sin grav inne i kyrkan eller i vapenhuset.

Kistorna flyttades ur sina gravkammrar någon gång på 1830-40-talet. Dock finns ett antal familjesköldar kvar som hänger i ett av rummen.

Text: Kajsa Juréus
Foto: Agneta Linger

Gamla gravkammrar och familjesköldar från 1600-talet och framåt under kyrkans golv.

Naturen kring Apelröd

Gården vid Apelröd besöks av många människor men långt färre är det som tar en promenad i den vackra och spännande naturen i närheten. Fortfarande är delar av naturen runt Apelröd bevarad så som den sett ut under lång tid. Här finner man ett småskaligt landskap med ängar, hagmarker och gamla lövskogar. Men också rika våtmarker och spännande sumpskogar.

Lindåskärret - Naturmiljön vid Lindåskärret blir alltmer ovanlig i hela landet.

En guidad tur i naturen

Så låt oss börja vandringen vid Apelröd. Här flyger tornseglare, hussvalor och ladusvalor omkring och födosöker. De verkar häcka i eller på byggnaderna runt gården så som de brukar göra. Tyvärr minskar de två förstnämnda runt om i vårt land troligen på grund av bristen på lämpliga boplatser men också på grund av det faktum att människor har svårt för att acceptera att fåglarna häckar i vår närmiljö så vi river ner bon och stänger ute fåglarna från lämpliga utrymmen i hus och lador.

Vi går norrut förbi gården Norrelund tills vi kommer fram till

stigen som viker av från vägen bort mot Lindåskärret. Längs med stigen växer både backsippor och tjärblomster och på vårsidan spelar åkergrödnarna nere i de öppna vattenspeglarna längs kärret. Här står alarnas rötter i vatten hela året med gott om död klen ved som ett resultat. Detta är något som bland annat den mindre hackspetten är helt beroende av för sin häckning. Det är denna skogstyp som är Sveriges motsvarighet till Amazonas regnskogar. I denna miljö är artrikedomen hög och ofta av ovanligare art. Åttio procent av dessa skogar är redan förstörda i södra Sverige så låt oss hoppas att dessa skogar på Onsala får stå blöta

Backsippa

och orörda. Så att grodor, ormar, salamandrar, insekter och fåglar får en fortsatt fristad.

Vi går vidare längs med södra kanten av Lindåsberget. Uppe på höjden blommar blåsippor på våren och ner i de skuggigare delarna hittar vi getrams som växer under de mäktiga lövträden. Är det på Lindåsberget som bivråken och duvhöken häckar?

Ett flertal riktigt grova solbelysta askar, aspar och några almar växer i brynet ner mot Lindås med en spännande mossflora av guldlockmossa, allemossa och fällmossa. Vid bäckkanten växer det några vildtulpaner som lättar upp stämningen. Härifrån kan vi ana Svensmossen som ligger ett stenkast bort.

Det är inte så lätt att gå på denna sida, genom en massa snår med

taggar och tornar. Men det är det värt i alla fall ur en fågelskådares perspektiv. Kärrsångare, härm-sångare, rörsångare, sävsparv, buskskvätta och kanske någon sävsångare. Spelande enkelbeckasin och jagande brun kärrhök, trumpetande tranor och någon grymtande vattenrall.

Ja, listan över fåglar som kan observeras vid Svensmossen kan göras bra mycket längre än så här. En bra obs-plats är uppe på kullen söder om Lindås. Härifrån har man en god överblick mot mossen. Och när det inte finns några fåglar att titta på så kan vi studera floran och insektsfaunan. Kullen är stadd i kraftig igenväxning då det inte går några betande kor här längre. Men fortfarande finns det lite trevliga växter och insekter att studera. Och göktytan brukar höras från dungen intill. Kanske häckar den i holken som sitter i ett träd eller så

har den hittat ett gammalt bohål som någon hackspett hackat ut tidigare år.

Nu har vi nästan tagit oss tillbaka till Apelröd efter vår promenad. Sista biten går vi längs med den lättgångna Lindåsvägen där det ofta sitter någon buskskvätta på en staketstolpe och spelar. Långa sträckor har vi fått gå på stiglösa marker bland snår och buskar, hoppat över diken och klättrat över gärdsgårdar. Så många kanske tycker det har varit en jobbig väg att gå men jag vet i alla fall att jag uppskattar att få uppleva naturen på nära håll.

Vad jag har berättat om är bara en liten del av vad man kan få se och höra på en promenad i området. Så på med kängor och lämpliga kläder så får även du uppleva Naturen kring Apelröd på nära håll!

Text och foto: Morgan Johansson

Den mindre hackspettshannen som inte är mycket större än en talgoxe häckar i gamla alsumpskogar.

Recept på Hällebröd

En sats räcker till 12 personer

- 6,5 dl vetemjöl
- 5 dl grahamsmjöl
- 1 påse torrjäst
- 0,5 tsk salt
- 2 msk socker

Gör detta i förväg hemma:

Blanda samman alla ingredienserna. Fördela sedan blandningen i 4 små plastpåsar. Spara lite mjöl till utbakningen av kladdiga degar.

Detta gör ni ute i skogen:

Tillsätt knappt 1 dl vatten till varje plastpåse och knyt löst. Knåda degen tills den släpper. Stoppa plastpåsen innanför tröjan och låt degen jäsa av kroppsvärmen i ca 15 min. Ta ut degen ur påsen och forma den till små bullar. Platta ut dem tunt.

Lägg hällebröden på ett galler och grädda dem tills de blir ljusbruna.

Bred smör på. Smaklig måltid!

LÆKFULLT
för barn och vuxna

Foto: Kajsa Juréus

Program hösten 2016

3 september 2016

Apelrödsdagen kl 11.00-15.00
Utställare, servering, ponnyridning mm
Plats: Hembygdsgården Apelröd

25 september

Kyrkogårdsvandring vid Onsala kyrka med
Nannie Ohldin kl. 13.00.
Samling vid Onsala kyrka

29 oktober

Höststädning på Apelröd.
Vi bjuder på kaffe och varm korv
kl 10.00 - 13.00
Plats: Hembygdsgården Apelröd

20 november

Berättarafton - Bilder och berättelser om
Hallandskustens fåglar.
Berättare: Ingvar Carlsson
Entré 60 kr inklusive kaffe och dopp
Plats: Hembygdsgården Apelröd

4 december

Julmarknad med adventskaffe
kl 12.00 - 15.00
Plats: Hembygdsgården Apelröd

I samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan